

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2002
FORFATTER:	N. J. Bollerup
TITEL:	Episoder fra besættelsen i Kolding.
KORT RESUME:	Erindringer fra N.J. Bollerups tid i modstandsbevægelsen.

EPISODER FRA BESÆTTELSEN I KOLDING

AF N.J. BOLLERUP

Niels Juel Bollerup - mest kendt som ejer af Bollerups planteskole og inspektør for Geografisk Have i Kolding - var i 1940 gartner på Sorgenfri Slotsgartneri. Han blev den 10. oktober 1941 indkaldt til tjeneste i Civilforsvaret, hvor han blev uddannet på Bernstorff Slot. Fra 1942 arbejdede han som overgartner på Karl G. Hansens Planteskole på Vejlevej i Kolding, men var formelt i CF-tjeneste frem til krigens afslutning i maj 1945. Han fortæller:

Min hverdag ændredes ikke lige med det samme som følge af tyskernes besættelse af landet, men selvfølgelig følte vi unge som alle andre en knugende utryghed ved tyskernes tilstedeværelse og nok også, at tyskerne på en måde tog vores ungdom fra os. Vores protest viste sig i de første år ved, at vi chikanerede tyskerne, så snart vi kunne komme til det og tydeligt gjorde dem opmærksomme på, at de aldrig ville kunne vinde krigen.

Da jeg var kommet til Kolding, tilbragte jeg meget af min fritid i Ungdomsforeningen, der holdt til i lokaler på Biblioteket. Primus motor var skræddermester Michelsen, der især organiserede amatørskuespil, som solgtes til opførelse i forskellige af byens foreninger. Jeg var med som skuespiller i mange af disse forestillinger. Han boede i A.L. Johansens ejendom Jernbanegade 18, og det var også her, skuespillene blev indøvet.

Allerede mens dommer Strøbech var byleder i Kolding, blev jeg spurgt, om jeg ville være med i modstandsarbejdet. Jeg kendte flere af de unge mennesker, der var med, men jeg var faktisk bange, fordi jeg syntes, de var for åbenmundede, og så havde jeg også så mange andre jern i ilden. Foruden mit arbejde i Karl G. Hansens Planteskole havde jeg lejet jord på Esbjergvej til min egen planteskole. Her arbejdede jeg om aftenen bl.a. med roser, og det lykkedes mig at sælge flere end 10.000 roser - de første til min chef Karl G. Hansen. Jeg tjente mange penge.

Formentlig pga. deres åbenmundethed blev mange af mine kammerater taget af tyskerne samtidig med, at dommer Strøbech blev taget. En af mine gartnere spurgte mig i sommeren/efteråret 1944, om jeg kunne opbevare nogle sprængstoffer og våben. Jeg gemte dem mellem noget isoleringsmateriale i frugthuset på Karl G. Hansens planteskole. Min arbejdsgiver vidste godt, hvad vi lavede, men han talte aldrig om det. Senere kom jeg også med til selve aktionerne. Hermed var jeg pludselig involveret i modstandsbevægelsen uden egentlig at være helt klar over det.

Jeg kom med i en sabotagegruppe ledet af den unge Paul Lebech Rasmussen. Vi var en 5-6 mand, og noget af det første, vi lavede, var at ødelægge de tyske telefonpæle, der hørte til tankgravsbyggeriet og rive deres tele-

Oprydning efter sabotagen mod jernbanen ved Seest den 7. april 1945, som N.J. Bollerup deltog i. Foto: Holger Hertzum-Larsen.

fontråde over. Vi gravede også miner ned, og jeg stod for at fremskaffe og klargøre det sprængstof, der skulle bruges. Mit særlige problem var, at jeg var den eneste i vores gruppe, der ikke var gået under jorden, så når de

andre efter nattens arbejde kunne tage hjem at sove, skulle jeg på arbejde på planteskolen. Jeg kan huske, at jeg efter de natlige aktioner rystede over hele kroppen - både af nerver og af træthed. Det hårdeste var at lave jernba-

nesabotagerne. Vi var ikke ordentligt uddannet til arbejdet, og vi var også bange, for vi vidste, at vi ville blive skudt, hvis de opdagede os.

Jeg fik som oftest vores revolvere med hjem for at rense dem. En gang hjalp en af mine kammerater mig. Han sad med en 13 mm revolver i hånden og beundrede den, men var ikke klar over, at der sad en patron i kammeret. Pludselig gik den af med et stort drøn – lige ind i væggen. Uheldigvis var en tysk korttege på vej op ad Vejlevejbakken, der var hård for de tyske biler. En af de tyske biler må have hørt revolveren gå af, men troet, at det var et af hjulene på en af deres egne biler, der var punkteret, men tyskerne forfulgte heldigvis ikke sagen.

Jeg deltog i forskellige sabotageaktioner i det sidste krigsår. Jernbanesabotagen i Seest har jeg tidligere berettet om (i Koldingbogen 1991), men desuden var jeg med i aktionerne mod pansergravene, bl.a. i Bramdrupdam, hvor vi fjernede et kartotek over danskere, der arbejdede for tyskerne, så de ikke kunne få løn. Vi ødelagde også flere fabrikker ejet af danskere. Et af stederne fik tyskerne repareret motorerne til deres hurtigbåde. Ved at lægge nogle bomber fik vi hele bygningen til at synke sammen.

Hen mod slutningen af krigen havde vi planlagt at hente Gestapos kartoteker, som lå på loftet på Staldgården. De var meget belastende for vores kammerater, og vi havde hele planen klar, da tyskerne kapitulerede. Den aktion ville have kostet liv, hvis den var blevet til noget.

Sammen med en våbensending fik jeg på et tidspunkt to pistoler til likvidering af stikkere. Det var meningen, vi selv skulle bruge

dem, men vi kunne ikke danne en gruppe til at gøre det. Så var det meningen, at nogle københavnere skulle træde til, men vi nåede det ikke før kapitulationen.

Min gruppe bestod foruden af Paul Lebech, der senere blev overlæge på Frederiksberg Sygehus, af Jens Andersen også kaldet Jens Lyn, Hans Bagger, Kaj og Niels Olesen, der var søn af en læderhandler i Vestergade. Kaj emigrerede til Canada, det samme gjorde Jens Lyn, mens Hans Bagger efter krigen foretrak at gå på landevejen.

AKTIONEN PÅ DOMHUSET

Hans Schack, der efterfulgte dommer Strøbech som byleder, indkaldte den 2. maj vores gruppe til Domhuset. Schack havde formentlig fået sine ordrer fra oberst Lunding fra efterretningstjenesten. Der var rygter om, at tyskerne ville flytte fangerne på Domhuset til Tyskland, og det skulle vi forhindre. Vi fik anvist lokaler helt oppe under taget. Min opgave var at gøre håndgranaterne klar. Jeg skulle sætte detonatorer i, og det havde jeg ikke prøvet før. Derfor blev jeg meget forskrækket, da de begyndte at syde, men det betød ikke noget, fik jeg at vide. Jeg boede på Domhuset de følgende dage for at være klar til hurtig udrykning - vi vidste jo ikke, om det ville ende i væbnet kamp.

Så kom fredsbudskabet den 4. maj om aftenen. Vi blev helt ellevilde, og jeg meldte mig frivilligt til at køre ned på havnen for at hente de våben, der lå på Eksportmarkedet på havnen. Vi havde endda sat et engelsk flag foran på køleren. Da vi nærmede os havnen, så vi, at tyske pansertropper stod opmarcheret ved vejerbøden - de havde ikke hørt, at tyskerne

Foran Domhuset den 5. maj 1945. Foto: Kaj Baagø.

havde tabt krigen - så vi turde ikke fortsætte og vendte tilbage til Domhuset.

Lidt senere var vi to, der fik ordre til at køre ned i byen og dele plakater ud, der bad folk bevare roen og gå hjem. Vi havde armbind på, og folk var ellevilde. Vi var de første fri-

hedskæmpere, de havde set, og vi blev virkelig tiljuble.

Senere stillede tyskerne oppe ved Domhuset med kanoner m.v. Schack var klar over, at det var vigtigt at undgå konfrontation, så han kontaktede lederen af de tyske tropper,

Arnold og fik ham til trække dem tilbage. Til gengæld lovede Schack, at frihedskæmperne ville forlade Domhuset ubevæbnet. Vi skulle også tage vores frihedskæmperarmbind af. Det er noget af det værste, jeg har været med til. Vi måtte gå spidsrod som små drenge mellem disse tyske pansertropper.

Den 5. maj om morgenen var vi tilbage på Domhuset igen, men da var tyskerne allerede væk derfra. Herefter begyndte arbejdet med at hente Hipofolk og stikkere. Jeg var med rundt i Sønderjylland, og de blev afleveret til myndighederne. Jeg nægtede at være med til at hente de danske medløbere og tyskerpiger. Der var mange, der ligesom mig ikke kunne lide den måde, det foregik på.

Jeg var med til at tømme konsul Effs hus for sprængstof sammen med Niels Olesen fra min gruppe. Den røde tilbygning, hvor tyskerne havde haft trykkeri, var fyldt med sprængtråde. Det var tydeligt, at de havde gjort klar til, at bygningen skulle sprænges i luften. Vi vidste, at haven var mineret, derfor turde vi ikke gå derud. Et kompagni tyske soldater blev holdt tilbage, så de kunne fjerne minerne.

Jeg fik til opgave at stå for fjernelse af miner på Bondebjerg i Seest - der, hvor den Apostolske Højskole ligger i dag – ved hjælp af en deling tyske soldater. Tyskerne havde her anlagt en lyttepost med en høj mast. Selve højen var omgivet af løbegrave og pigtråd, og på en del af arealet var lagt miner. Tyskerne havde adgang til de nødvendige kort og oplysninger om minernes placering.

De tyske soldater syntes også, at jeg skulle lære at optage miner. Det var trædeminer med detonatorer, der sad ovenpå. Man skulle sørge for, at der ikke var ler på dem. Det var

N.J. Bollerup kort efter befrielsen.

ikke helt ufarligt. Jeg forsøgte kun med en enkelt, så resten fik tyskerne lov til at fjerne.

På et tidspunkt fik vi ordre til at gå i dækning, da de stødte på en defekt mine. En af tyskerne var ikke så heldig. Han nåede ikke i dækning, så han så ikke så godt ud, da de kørte ham på hospitalet. Hvorvidt han overlevede, melder historien ikke noget om. Jeg var mere heldig, men kan endnu mærke suset tæt ved mine ører af sten og granatsplinter. Da området var ryddet, fik alle tyskerne ordre til at gå skulder ved skulder gennem det ryddede område.

Sabotørerne og deres hjælpere fra Kolding dannede efter krigen en R1-klub, i alt ca. 30 mand. Vi holdt møder hvert år den 29. august, men nu er vi kun nogle få tilbage, så nu er foreningen gået i opløsning.